

K R O N I K A

Za Jiřím Urbancem

Vždy, když na budově Filozoficko-přírodovědecké fakulty Slezské univerzity v Opavě zavlahe černá vlajka, zamrazí mne v zádech, neboť jsem na Ústav bohemistiky a knihovnictví (zprvu šlo o Katedru literární vědy, muzeologie a výtvarné fotografie) nastoupil v roce 1993 (externě jsem zde vyučoval již o rok dříve), takže pamatuji – jak se říká – starou gardu vědecko-pedagogických pracovníků fakulty. Ke smutné bilanci z posledních let, kdy naše řady opustili např. vynikající stylistka prof. Milan Jelínek, komparativní lingvista a slavista doc. Vladimír Šaur nebo literární kritik doc. Drahomír Šajtar, se přidala smutná skutečnost o odchodu jednoho ze zakladatelů Slezské univerzity v Opavě a dlouholetého vedoucího ÚBK doc. Jiřího Urbance.

Doc. PhDr. Jiří Urbanec, CSc. (25. 5. 1932 Lískovec u Frýdku-Místku – 15. 11. 2014 Opava) byl významný literární historik a kritik se zaměřením na oblasti severní Moravy a Slezska, měl však daleko širší badatelský záměr, např. byl členem společnosti F. X. Šaldy, jehož kritické dílo obdivoval a byl i jeho velkým znalcem. Jednou z Urbancových posledních publikací byla například studijní opora v podobě elektronické publikace *Teorie literatury* (pro dálkové studium bohemistiky a knihovnictví).

Po maturitě na gymnáziu ve Frýdku-Místku Jiří Urbanec studoval na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně obor čeština – ruština. Studium zakončil v lednu 1955 (diplomová práce *První ročník Novin Těšínských* u prof. Josefa Hrabáka). V listopadu 1954 nastoupil jako středoškolský učitel na Střední pedagogické škole v Krnově. V letech 1956–1960 dálkově studoval historii na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. V roce 1961 byl přijat na místo vedoucího Památníku Petra Bezruče v Opavě. V 60. letech působil jako tajemník komise pro přípravu kulturního festivalu Bezručova Opava. V roce 1967 získal na FF UJEP tituly doktor filozofie a kandidáta věd o umění na základě obhajoby práce „Mladá léta Petra Bezruče“, která vyšla tiskem v roce 1969. Působil jako redaktor sborníků a časopisů, recenzent a popularizátor literatury i divadla v denním tisku (divadlo se stalo jeho další velkou vášní), v němž se signatura „ju“ stala často frekventovanou. Za tzv. normalizace byl zbaven možnosti publikovat, v roce 1972 byl odvolán z funkce vedoucího Památníku Petra Bezruče, v němž však nadále působil jako jeho pracovník, až se v lednu 1990 opět ujal vedení PPB. Byl zvolen prvním děkanem Filozofické fakulty (od září 1990 do května 1991) nově založené Slezské univerzity v Opavě. Po založení Katedry literární vědy, muzeologie a výtvarné fotografie se stal jejím prvním vedoucím, později

po vnitřních organizačních změnách došlo ke vzniku Ústavu bohemistiky a knihovnictví. V lednu 1991 se habilitoval na FF MU v Brně jako docent pro dějiny české literatury a teorii literatury prací *Petr Bezruč – Vladimír Vašek 1904–1928*. Od 1. 4. 1995 do 1. 3. 2001 zastával funkci prorektora pro rozvoj a výstavbu Slezské univerzity v Opavě, zároveň působil jako zástupce vedoucího Ústavu bohemistiky a knihovnictví, posléze v letech 2000–2008 jako jeho vedoucí. V letech 2000–2004 zastával funkci předsedy výboru ostravského střediska Obce moravskoslezských spisovatelů a byl členem Obce spisovatelů ČR, po několik let členem její rady. Dále byl členem Společnosti T. G. Masaryka, Literárněvědné společnosti AV ČR, členem vědecké rady Slezské univerzity v Opavě i členem vědecké rady Filozoficko-přírodovědecké fakulty SU. Zastával také funkci předsedy poroty soutěže prózy autorů do 30 let Hlavnice A. C. Nora. Založil tradici česko-polských literárněvědných konferencí organizovaných každoročně v měsíci listopadu od roku 1995 Ústavem bohemistiky a knihovnictví FPF SU v Opavě. Dlouhodobě se věnoval osobnosti Petra Bezruče. Zasloužil se o shromáždění jeho základních životopisných údajů od narození až do roku 1928. Připravil k vydání edici korespondence *Petr Bezruč píše přáteli dopisy z mládí* (Ostrava 1963). Šlo o Bezručovy dopisy z let 1881–1932 s Jaroslavem Kunzem. Kniha *Mladá léta Petra Bezruče s podtitulem Život a dílo 1867–1903* (Ostrava 1969) neanalyzuje přímo autorovo literární dílo, ale podává obraz složité cesty k němu; uzavírá se rokem 1903. Na materiál zpracovaný ve své vědecké prvotině navázal brožurou *Petr Bezruč ve Frýdku a Místku* (1987). Další období Bezručova života zpracoval v knize *Petr Bezruč – Vladimír Vašek 1904–1928. Základní životopisná fakta* (Ostrava 1989). Svou odbornou pozornost neomezoval pouze na slezské autory či na problematiku literatury v této oblasti, ale zajímala ho česká literatura a její autoři obecně, sledoval také širší evropský kontext (autoři exilu, polská a slovenská literatura atp.). Přispěl hesly regionálních autorů do *Biografického slovníku Slezska a severní Moravy* (Ostrava, 1993–1997), s doc. Ladislavem Soldánem napsal obsáhlé kapitoly *Od února 1948 do kritiky kultu osobnosti (1948–1956)* a *Dvacetiletí »normalizace« (1970–1989)* pro *Přehledné dějiny literatury* 3 (Praha 1997).

Od roku 1990 se Jiří Urbanec více zaměřoval na výzkum české literatury po 1945, mj. publikoval soubor studií a článků *Střídavý čas naděje. K české literatuře po roce 1945* (Opava 2002), monografii *Čtení o A. C. Norovi. Život a dílo 1903–1986* (Opava 2003), *Tradice a antitradicionalismus v české literatuře*, in *Wielkie tematy kultury w literaturach słowiańskich. Slavica Wratislaviensia CXXII* (Wrocław, Uniwersytet Wrocławski, 2003, s. 321–328) atd.

V letech 1961–1972 redigoval „Listy Památníku Petra Bezruče“, v letech 1962–1964 „Časopis Slezského zemského muzea – vědy historické“, v letech 1969–1972 „Slezsko – Kultura a země“, v letech 1995–2001 „Noviny Slezské univerzity“, od roku 1994–1998 byl členem redakční rady literárního měsíčníku „Alternativa Nova“.

Od r. 1992 spoluorganizoval rovněž pravidelné literárněvědné konference v rámci kulturního festivalu Bezručova Opava, na kterých participoval rovněž Ústav pro českou literaturu AV ČR v období, kdy jeho ředitelem byl dr. Vladimír Macura, a několik ročníků česko-polských literárněvědných konferencí na Slezské univerzitě (z konferencí pravidelně vycházely sborníky) nejprve ve spolupráci s těšínskou pobočkou Slezské univerzity (Uniwersytetu Śląskiego) v Katovicích, později s Univerzitou v Opolí (Uniwersytet Opolski).

Jako můj šéf na opavské bohemistice byl doc. Urbanec vždy objektivní, náročný a spravedlivý. Obdivoval jsem jeho nezlomnou vůli a pracovitost, svou práci bral jako poslání. Byl to velmi vzdělaný člověk, s velkou literárněhistorickou erudicí.

Libor Martinek, Opava